
Anskuelse af vor Tid, med Hensyn
til den landoeconomiske
Haandtering.

(Af Statsraad Thær.)

Sædevarernes, saavel som næsten alle andre Frembringelses Dalen til et Punkt, hvorpaa de i de efter Syvaars-Krigen fulgte tressindstyve Aar, kun nogle Gange i det første Decennium — dog den Gang i et langt rigtigere Forhold saavel til Arbejdslønnen, Godsernes Kiøbe- og Forpagningspris, som til de offentlige Afgifter — stode, er en saa uventet Tidsbegivenhed, der frembyder saa mørke Udsigter og nedkuer i den Grad al Virksomhed, at Enhver, der ei hengiver sig til Fortvivlelse, stræber at udfinde Aarsagen dertil, for, i Forhold til Rimeligheden af, at dens Virkninger blive varige eller forbigaaende, at tage sine Forholdsregler.

Det være mig derfor tilladt, at meddele min Anskuelse, hvortil jeg desuden næsten daglig opfordres.

Man har, saavel i Philosophien, som i Historien og ved Verdensbegivenhedernes Forklaring, fulgt den Sædvane, at ulede alt fra eet Princip, men hvad de sidste angaaer, vist urigtigen. Disse fremstaae stedse kun ved Virkningen af mangfoldige sammenstødende Potenser, af hvilke ingen maa mangle, naar den Virkning skal vise sig, som hver for sig ei var istand til at frembringe.

For at grundlægge vore Forventninger, om hvorvidt den nærværende Tilstand maae ansees som varig eller forbigaaende, saaledes, at vi fornuftigviis derefter kunne indrette vor Fremgangsmaade, bør vi overveie de mangfoldige Aarsager, som virke derpaa, og stræbe at udfinde den Andeel, som hver især har deri.

Først bør vi lægge vel Mærke til, at denne Tilstand ikke blot er egen for en enkelt Egn, Provinds eller Stat, men tilfælles for hele den civiliserede Verden. Ugerdyrkernes Nød er ei mindre i Engeland end i Tydskland; den er i Amerika og Vestindien ligesaa trykkende som i Rusland. Aarsagerne kunne derfor ikke være locale, men maae være almindeligen udbredte, om end, i nogle Egne, særdeles locale Omstændigheder komme til, der forsøge Virkningen og gjøre den end føleligere.

Dernæst bør bemærkes, at Mangel paa Søgning og paa Affætning — hvilken stedse foranlediger forøget Higen efter at sælge og derfor altid mere dalende Priser — ei blot har truffet Landmandens Frembringelser, men alle andre Varer og Industrie-Produkter: Ja, Standsningen i de sidste's Affætning indtraf endog førend i de første's, nemlig allerede i Aaret 1816, da man derimod indtil i 1819 — vistnok som Følge af Misvæxten — ikke mærkede den ved de landoeconomiske Produkter. Der maae altsaa være Aarsager forhaanden, der lige stærkt virke paa begges Priser. Noget Trøst ligger deri, at de, ligesom de først virkede paa de andre Varer, nu, som det synes, ogsaa tidligere ophøre at virke derpaa, end paa de landoeconomiske Produkter, da vi deraf kunne grunde noget Haab for de sidste. Dog vi ville intet foregribe, men først betragte de Aarsager, som vi maatte ansee, som de virkende.

Pengemangelen. Vi bør først bestemme, hvad vi kalde Penge, og om vi derved forstaae de egentlige Pengestykker og den Masse ædle Metaller, hvoraf de kunne efter Behag præges, eller Penge-Capitalerne — Formuen, hvorved disse Pengestykker, ligesom hvilken som helst Vare, i Forhold til Capitalen, kan erholdes. Vi ville først handle om hine.

Mangel af ædle Metaller, saavelsom af enhver anden Vare, kan kun paa tvende Maader fremkomme; enten derved at Massen formindskes, eller at større Forbrug finder Sted. Deres Mængde kan nok aldeles ikke være formindsket, thi hvad deraf opslides, eller forsvinder, ved Skibbrud og Nedgravning, erstattes aarlig fuldkommen fra Biergværkerne. Men deres Produktion, følgelig deres stedsevarende Forøgelse, er vist nok, siden Revolutionen og den indvortes Krig i det spanske Amerika udbrød, formindsket. Før denne Tid havde den, ved Anvendelsen af en bedre chemisk Proces, tiltaget, og man anslog da Produktet af de mexikanske Biergværker til 5 Millioner, det af de øvrige spanske Besiddelser til 3 Millioner, det af de portugisiske til 1 Million, og det fra vor Hemisphære til i det mindste 1 Million, tilsammen til aarlig 10 Millioner Pund Sterling, hvilket alt kom i Omløb i Europa, men hvoraf en Trediedeel igien gik ud, især til Indien og China; hvilket dog er meget aftaget, da man i disse Lande nu stærkt søger europæiske Industrie-Frembringelser. Havde de ædle Metaller's Tilstrømning uafbrudt vedvaret, saa maatte den unægteligen have bevirket en Forringelse af Pengenes Værdie; men at dens Standsning eller Formindskelse — thi en stor Masse fremkom dog stedse — skulde have forhøiet deres hidtil havte Bytteværdie, er mig ei sandsynligt; thi Massen forblev

bog den samme, og var til sin eneste Brug, nemlig som Byttemiddel — da Brugen til Luxus eller snarere til Ostentation stedse er ubetydelig — i tilstrækkelig Mængde forhaanden. Heller ikke er der noget eneste Tegn til at det fattes. Enhver, der eier bevægelig Capital, kan uden al Vanskelighed faae Penge; søges og behøves de et eller andet Sted meget, saa fremkomme de der inden kort Tid, og Pengemarkedet overfyldes saameget, at Discontoen umiddelbar falder dybere, end den i halvtredstindstyve Aar har været; selv Statspapirerne stige under politiske Forhold, der ellers pleie at trykke dem, og man hører solide Handelsmænd klage over, at Pengene siebliffeligen ei kunne bruges.

Egentlig Mangel er altsaa ikke forhaanden; dog nægter jeg ikke, at de ædle Metaller's stærkere Frembringelse og Indførsel vilde meget fordeelagtigen have virket til den saa nødvendige Forringelse af deres Bytteværdie, mod alle andre Vares, og at de — Frembringelsen og Indførselen — altsaa, til Gienbringelsen af den ved andre Aarsager tabte Egevægt, vare høist ønskelige.

Men hertil have vi det mest grundede Haab, naar Koligheden og Civilisationen i de sydamerikanske Stater er igien tilveiebragt. At dette, selv under de europæiske Cabinetters Medvirkning — hvilke ville stræbe snart og fortrinligvis at aabne dette store Svælg for deres National-In-

dustrie — vil snart skee, er vel uden for al Tvivl. Desuden have vi de bestemteste Efterretninger om, at Biergværksarbeidet er i Mexiko atter optaget med Alvor og Kraft, og at man derved har begyndt at betiene sig af den største og mest velgørende blandt Opfindelserne, Dampmaskinen, til Overvindelse af Hovedhindringen, Vandet, saa at derved nogle af de rigeste, men i dette begravne, Gruber atter bearbejdes.

Saaledes vil Sydamerikanernes store, men af den spanske Regiering forhen saa vanskelig gjorte, Attraae efter vore europæiske Industries Frembringelser snart tilføre os deres ædle Metaller i større Mængde og ad ligere og kortere Wei, end den de forhen toge giennem Spanien, derved atter bringe Liv i vor Omsætning, og forskaffe vor, sig forsøgende, Folkemængde Beskæftigelse og Erhverv, ligesom derved gjøre Ende paa en anden øieblikkelig Aarsag til Pengemangelen nemlig:

Metallpengenes større Anvendelse til Inddragelsen af de i umaadelige Summer udgivne, ei realisable Papirpenge. Det er meget rigtigt, at Mangel af Metallpengene, som f. Ex. i Aarene 1818 til 1820, da umiddelbar efter det store franske Laan, den engelske Banke begyndte sin Betaling i rede Mynt, og inddrog alle sine smaae Sedler, paa samme Tid Østerrige og Rusland, efter Englands Exempel, gjorde funderte Laan for at

indbrage de værdiløse Papirpenge, blev kiendelig, da Deeltagerne i disse fordeelagtige Laan drog disse allevegne fra til sig; hvilket især skete mod Slutningen af 1818 under mangfoldige paa virkende Omstændigheder. Men disse Metalpenge forsvandt ikke i Handelsverdenen, men kom tvertimod i stærkere Dmløb, saa at mange, der fra Krigstiden af havde ligget som en Nødskilling i Skuffen, nu kom frem, hvorfor man nok aldrig før havde seet flere anløbne nye Mynter, end just da. Den større Sikkerhed og Magelighed, hvormed man kunde benytte dem, satte dem i Dmløb. Og saaledes viste det sig snart, at der var Sølv nok, som Byttemiddel, i Handelsverdenen. Det tabte mod Statspapirerne, der stige, og nu, selv i større Summer, traadte i Papirpengenes Sted, da de samt deres Coupons lige saa let som Sedlerne gik fra Haand til Haand, og ved større Om sætninger atter gjorde Metalpengene undværlige. Følgelig ere disse, ved Laanene hverken formindskede, eller deres Brug og Søgning forøget.

Ikke bestomindre anseer jeg disse funderede Laan som Hovedaarsagen til alle produktive Haandteringers saavel som Handelens Standsning i vore Dage, og som den Kilde, hvorfra alle vore Glendigheder udspringe. De have ikke draget Metalpengene til sig, men opslugt de bevæ-

gelige Capitaler, og have Tendensen, stedsse at opdyngge dem i store Masser, og i Hænder, hvori de ere uproductive. Ingen Maade til at anbringe sin Capital synes nu fordeeltigere, eller at kunne bringe saa store og visse Renter, eller endelig at love Speculanten paa Stocksbørsen saamegen Fordeel, som netop denne. Naar her hersker den største, men uproductive, Virksomhed, saa drager derved den Lade, med Hænderne i Skibet, Indkomst af sin Formue; han behøver ikke engang at skrive en Kvitering for at hæve sine Renter, men blot at lade sine Coupons indleveres. Han er paa ingen Maade bunden, indviklet i intet, og behøver blot at sætte sig med sit Chatol i Reisevognen, for at kunne begive sig derhen, hvor hans Bune attraaer. Han er efter siebliffeligt Valg Borger af ingen eller af alle Stater, undtager sig Afgifter og Skatter for sin Beskyttelse; i det mindste i Forhold til sin Formue. Intet Under altsaa, at enhver Formuende, der nogenlunde kan det, udbrager sin Formue af Fordeiendommene og fra Haandteringerne, og anlægger den paa denne Maade til ligesaa høie og i det mindste vislere Renter.

Men hvorfra komme Renterne? — En Capital kan ved sig selv ei paa anden Maade bringe Renter, end ved at anlægges i en produktiv Haandtering. Dette er her ikke Tilfældet. Capitalen er i sin Substans, i sin virkelige Værd ei

mere forhaanden, kan altsaa ei heller være produktiv; det, hvorfor Gielden paadrogēs, er for længe siden tilintetgiort. Renterne maae altsaa fremtvinges af en anden i Haandteringer anlagt Capital. En Ulykke endnu, om disse kunne udredes af den Fordeel, som deraf er vunden! — Ofte maa den anlagte Capital selv angribes, og Driften af den Aarsag stedse mere indskrænkes. Salmindelighed opsluge nok de Renter, der maae betales af hiin fortærede Capital, d. e. de derfor paabudne Skatter, Haandteringernes Overskud; — ved Agerdyrkningen er dette bestemt Tilfældet — derved forhindres i det mindste nye Capitalers Dannelselse ved disse Haandteringer, og tillige bevirkes, at Ulykkestilsælde ei kunne dækkes, der følgelig blive ødelæggende, hvoraf igjen følger, da ingen fremmede Capitaler kunne anlægges, at Driften stedse bliver svagere.

Hvad Haab, hvad Trøst og Hielp er her? — Ak! de ligge langt borte! —

Man har foreslaaet Nedsættelse af Statsgieldens Renter, hvorved ei blot Skatterne kunde formindskes, men endog Statscreditorernes sig stedse forstørrende Capitaler igjen tilføres Haandteringerne og Fordeiendommene. Men skete dette, uden at man kunde tilbyde Capitalens Tilbagebetaling, saa var det stridende mod Retfærdigheds Grundsatninger, og enhver Forholdsregel, der

vilkaarlig saarer denne, er fordærvelig for Statsforeningen og den civiliserede Verden.

Men en, om end fiern, Udsigt byder dog det fredelukkende System os, som alle Cabinetter saa afgjort have antaget, og som befæstes end mere ved vore Monarkers saa sande, inderlige, personlige og broderlige Forening. Dannedes tilligemed dette en, Renters Renter bærende, synkende Fond — hvilket dog vel var mueligt ved de store Besparselser, som en varig Fredstilstand tillade — saa kunde den, naar saadant paa samme Tid skete af alle Stater, der havde solid Credit, snart være stor nok til, at tillade Dpfsigelse af de høie Renter, ledsaget af Tilbudet, at tilbagebetale Capitalens virkelige Værdie. Statscreditorerne vilde, da de ei vidste hvor de skulde anbringe deres Capitaler, være tilfredse hermed, og Realiseringen af de indleverede Gieldsbreve vilde uden Vanskelighed kunne dækkes. Bist nok turde kun England, som i forrige Aar, uden en saadan Forening, gjøre Begyndelsen med en Deel af sine Papiere, men mødte det end isørstningen en foruroiligende Modstand, saa overvandt dog denne snart. Men herved beroer alt derpaa, at en saadan Stat ei mere staaer Fare for, at maatte gjøre nye Laan, og at Europas Fredstilstand bliver fuldkommen sikket.

Ved denne Uttring vil jeg paadrage mig Manges Modsigelse, der netop have grundet deres

Haab paa Gienudbrudet af en, men fiern, Krig, da de beraabe sig paa, at Krig altid bringer Liv og Bevægelse, og Capitaler til Haandteringerne og Handelen. Det vilde føre os for langt, her at afveie Krigens, efter Localitet og Omstændigheder, mangfoldige Virkninger i denne Henseende. Jeg vil imidlertid tilstaae, at dette virkelig er Tilfældet i Krigens Begyndelse og især ved de første Rustninger. Ikke destomindre kan jeg kun ansee den for et meget sørgeligt Palliativ for den Tilstand, hvori vi befinde os, da den ikkun kunde føres ved at paadrage os nye Gæld under stedse byrdefuldere Vilkaar. Den vilde altsaa fortære nye Capitaler, tilintetgiøre deres Substans, efterlade det Almindelige Gielden, og end mere tilføre Enkelte Nationernes Formue. At den skulde træffe andre Stater og forskaane os, er, saasnart den erholder nogen Omfang, ved alle store Magters nærværende nære Berøring, et lige saa forgiæves Haab, som at mit Huus skal blive forskaanet, naar Byen brænder paa alle Kanter. Mig fryder derfor den Opmærksomhed og de alvorlige Bestræbelser, som alle Cabinetter, selv maa skee imod de fleste Enkeltes Ønsker, anvende, til i Forening at gvale enhver, hvorsomhelst ulmende Funke, og at bevare den civiliserede Verdens Freden.

Maatte dog denne hellige Forening, denne Folkenes Fædres broderlige Forbindelse, ogsaa bidrage til at nedrive en anden Nationernes Skillevæg, der nødvendig engang maae foraarsage Fiendtligheder! — Jeg mener Prohibitiv-Systemet; thi dette anseer jeg, næst den offentlige Gæld, for Hovedaarsagen til alle Haandteringers Standsning og Nationernes Forarmelse. Det er umueligt, at en Nations Industrie kan opmuntres og hæves, naar det forbydes eller meget vanskeliggøres den at bortbytte det, som den efter sit Lands Natur, sin borgerlige Forfatning, sine Sæder, Tilbøieligheder og Talenter, med mest Fordeel kan frembringe, mod andre nyttige og behagelige Værer, som en anden Nation meer overflødig frembringer. Denne Bytning, denne Handel var det, der berigede og civiliserede Europa, og ved hvis Undertrykkelse det modsatte vilde bevirkes. De nyeste Begivenheder og Forholdsregler synes kun lidet at tyde paa, at dette System vil blive forladt; dog haaber jeg dette vil skee i Fremtiden. Represailerne maae først ret paaafaldende vise dets skadelige Virkning, og gjøre de Følger, som dette System efter sin Natur sildigere af sig selv maatte faae, tidligere følelige. I England — der gav det første forsøreriske Exempel paa denne eenfaldige og snæverhiertede Handels-Politik — synes dets skadelige Følger at erkendes, og Parlamentets Agerdyrknings- og Handels-Commissioners Indbe-

retninger og Betænkninger udlade sig afgjørende nok derimod. Ministerne ere enige med dem, og kun de første Følger, som en pludselig Forandring af Grundsætninger, der forresten erkjendes hensigtsløse, og som vilde komme en Deel af Nationen til Skade, ere Uarsagen, hvorfor man gaaer forsigtig tilværks. Vel aabner Korn-Billens Modification os kun lidet Udset til for det første at sælge vort Korn til England; men Grundsætningen, lidt efter lidt at formindste Vanskeligheden deraf, synes at staae fast. Betænkter man, i hvilken Grad Sæden, ved Overflødheden og de nærværende lave Priser paa Fastlandet, vilde strømme derhen, naar Indførselen i de engelske Havne lettedes, og hvor ulige mere end vi, den engelske Agerdyrker er trykket, saa maae man erkjende, at uden ganske at ødelægge denne, kan for Diebliffet ei andre Forholdsregler tages. — Men ved Reciprocitets-Billen er Navigations-Akten saa godt som hævet. En følgeriig Beslutning! — Preussen, der først fulgte England i fremmede Manufacturvarers Udelukkelse, har ogsaa først ophørt dermed, og, mod Erlæggelsen af en meget taalelig Told tilladt alle udenlandske Vares Indførsel, og Følgen deraf har været, at dets Fabriker, der før kun leverede dadleværdige og dyre Varer, nu frembringe dem af saadan Godhed og til saadanne Priser, at de fremmede, uagtet den meget lave Afgift, ved dem udelukkes; i

det mindste hvad de Fabrikata angaaer, hvortil Preussen selv har det raa Material. Desto mere paafaldende er det, at just nu to Magter — Frankrige og Rusland — der begge ere blevne rige og vindskibelige ved deres udenlandske Activhandel, stedsse have draget den største Saldo i rebe Penge og fremmede Capitaler til sig, nu standse denne deres Natur- og Industrie-Produkters Omsætning, ved at afbryde Handelsfamqvemmet med Ulandet, og foranledige Represailler, der egentlig kun ere kunstige Anticipationers naturlige Følger.

Det er næsten utroeligt, at oplyste Regjeringer ei snart skulde erkiende disse Misgreb, og af mange Uttringer seer man at de virkelig gjøre dette. Men de paatrængende fire Interessers, hvori Statsborgerne ere deelte og deres eensidige Anskuelse — Penge-, Agerdyrknings-, Manufactur- og Handels-Interessen — drage Statsstyrernes Opmærksomhed deelt til sig, og de troe at maatte give efter for den ene, naar den beklager sig over den Skade den lider, ved en andens Begunstigelse. Rentenerernes og de fast gagerede Embedsmænds Interesse forlanger, at Pengenes Værdie stedsse stiger, at alt bliver godt Kjøb, og da de staae nærmest og bruges, finde deres Forestillinger let, om end hemmelig, Indgang. Fordeierne og deres Forpagtere ønske de indenlandske Produkters fordeeligste Af sætning og forhøiede Priser, og drive derfor paa Udelukkelsen af fremmed Concurrance.

I Frankrige have de nu afgjort Dørvægt i begge Kamrene, og have derved giennemdrevet Forbudet mod fremmede Kornvarers Indførsel og det, et Forbud temmelig liige, Paalæg paa udenlandsk Dvæg og Uld, endskiøndt det er klart, at Frankrige ikke altid eller i alle sine Provindsfer kan undvære det første, og aldrig den sidste. Man see kun hvorledes Ministeren i sin Beretning til Kongen, angaaende det forhøiede Paalæg paa den fremmede Uld, er nødt til at snoe sig. — Manufactur-Interessen kræver lave Priser paa Levnetsmidlerne, paa det at Arbejderne og det raa Material maae koste den mindre, thi da kan den paa fremmede Torve fortrænge andre ved sine lavere Priser, og hiemme have Monopol. Handels-Interessen vil derimod ikke dette, fordi den erkjender at uden Varebytning kan ingen betydelig Handel finde Sted. — Saaledes modstræbe de hverandre, og indrømmes idag den ene Fordele, saa maae de imorgen tildeles den anden, for at gienbringe Ligevægten, som man havde forstyrret. Man raader Bod paa een Feil ved en anden; saaledes opstaaer Regulativ-Systemet, der isørstningen smiggrer Magthaverne meget, men snart indvikler dem i de største Forlegenheder. Indsigtsfulde Statsmænd søgte gjerne at slippe ud derfra, og at lade Tingene gaae deres naturlige Gang, men Indretninger og Anlæg, som vare grundede derpaa, tillade ikke dette uden

Tab for og Uretfærdighed mod Enkelte, som hiin falske Grundsatning forledte til Foretagender, der uden denne ikke kunde bestaae.

Men det er ikke usandsynligt, at det tryk-
kende ved nærværende Tid selv vil lede til klarere
Anskuelser; at Rentenererne ville indsee at deres
Renters Kilde — Nationens Næringsveie —
maa udtørres; at Fordeierne ville erkiende, at
deres Agre ikkun i det Forhold, hvori Industrien
sætter andre istand til at betale deres Produkter,
kunne give Rente; at Manufacturisterne ville be-
gribe, at den frembringende Agerdyrker er de-
res bedste Kunde, og at Fordelen af deres
Bedrift staaer i Forhold til den Velstand, hvori
han befinder sig; at endelig Kjøbmanden indseer,
at han ikke kan bortbytte de indenlandske Frem-
bringelser, uden mod de udenlandske. Da ville
Regieringerne forlade alt Blændværk, som i en
saa klar Sag kun er en Følge af Pengenes Mel-
lemkomst som Byttemiddel ved Omsætningen af
ethvert Lands Natur- og Industrie-Producter; og
de praktiske Finants-Mænd ville mindre see paa
fyldte Pengeskasser, end paa Nationens Velstand,
ved hvilken Industrien oplives, og som er det
eneste, der kan fylde hine. Tør vi ikke haabe
at vore Hærskeres hellige Forening, naar en an-
den Gienstand for deres Omhue er tilendebragt,
ville opfylde det, som de have erklæret at være de-
res Niemed: at ansee sig som Almeenhedens Fæ-

bre, og de christne Nationer som Brødre, der ikke skulle bekrige, men elske og understøtte hverandre? Men dette kan ikke skee, uden at de forene Nationerne, som Borgere af een Stat, til gienfæidigen at overlade hverandre deres Frembringelser, og overlade til enhver Nation hvad den, efter sin Forfatning og sine Sæder, finder forbeelagtigst at producere, og hvad den derfor, til forsøget Nydelse af Livet, vil tilbytte sig fra andre, og saaledes opmuntre til høiere Industrie og Anstrængelse. Herved kan den saa stærkt tiltagende Folkemængde overalt finde den Beskæftigelse og Fortieneste, som, naar dens Frembringelser ei kunne finde udenlands Afsetning, ellers vil fattes den.

Denne Folkereformelse, der aldrig har været før saa stærk i Europa, er netop det, der ved Anskuelsen af Nutid og Fremtid især maa tages i Betragtning. Det er bekjendt, hvilken Tilvæxt Fødelisterne vise i alle Lande, og kunne de end ikke være fuldkommen nøiagtige, saa komme de dog Sandheden meget nær. Vi kunne ikke her berøre alle de Omstændigheder, som virke dertil; en Hovedårsag er vist nok Koppernes næsten tilendebragte Udryddelse, hvorved, Gud ske Lov, ikke det har viist sig, som man tidligere befrygtede, at Naturen nemlig ved at fremavle eller forsøge

andre Sygdomme skulde gienoprette Ligevægten mellem de Fødte og Døde.

Den Frygt for Overbefolkning, som Malthus vakte, er factist hævet, da det viste sig i England, hvor den var størst, at selv ved en uhyre Folkeformerelse kunde Frembringelsen ei blot holde Skridt med Forbrugen, men endog ile den forud, og ved Agerdyrkningens Forbedring endnu længe holde den Stangen; og dog er i dette Land kun en Trediedeel af Nationen beskæftiget med Agerdyrkningen, og maa altsaa, ved det den frembringer, føde de andre to Trediedele. Hypothetisk — det vil sige, naar ingen anden Hindring kommer Folkeformerelsen iveien — synes mig dog hans Sætning rigtig — endskiøndt flere nyere Skribenter erklære den ganske urigtig — at Befolkningen kan tiltage i en geometrisk (2, 4, 8, 16, 32 o. s. v.) men Produktionen kun i en arithmetisk (2, 3, 4, 5, 6 o. s. v.) Progression. Men hans Slutningsresultat ligger i en usinelig Fraastand, især naar vi betragte Nationerne som een Menneskeslægt, og Jordens Overflade som dens Eiendom. Fæste vi derimod vort Blik kun paa eet Punkt, saa vil Produktionen paa frugtbart, men udyrket eller slet dyrket Jord, isørstningen gjøre større Fremskridt end Befolkningen, og Arbeidet fordeeltigt anvendes i Agerdyrkningen, fordi det fremdrager Naturens Skatte og denne tilføier sin Deel til det som Arbeidet bevirker. Da ethvert arbejdende

Menneske her kan frembringe det Dobbelte og Tre-
dobbelte af det han fortærer, saa kan hans Afkom
aldrig lide Mangel, og han vil endog, foruden sine
Børn, kunne ernære et betydelig Antal Mennesker,
som selv intet frembringe. Men Agerdyrkningen
kan naae en Høide, og har i nogle Egne virkelig
naaet den, paa hvilken det forøgede Arbeide ikke
mere lønnes ved det større Produkt, og fordeelagtigere
kan anvendes paa andre Industriegrene. I
Engeland er dette Tilfældet, og man tilskriver der
ei længere det forøgede Arbeide Agerdyrkningens
og Produktionens Fremskriden, men Arbeidsbesparelsen,
som ved Arbeidets Fordeling paa de nu
store — forhen mindre — Aulsbrug bevirkes, li-
gesom ved Brugen af kunstigere Redskaber, Ex-
stirpatoren, Cultivatorerne, Hesthakkerne, Rads-
saaenings- og Tærskemaskinerne. Men disses
Virkning have ogsaa sin Grændse, der ei mere vil
være tilstrækkelig, naar Folkeformeringen vedbliver
at være 15 Procent eller i 10 Aar 3,300,000.
Engeland maae altsaa efter al Rimelighed atter
behøve Tilførsel, især da den Frygt, ikke at
kunne beskæftige og ernære denne Menneskemasse,
i de sidste Tider synes at være bortfalden.

Det synes uden for al Tvivl, at denne almin-
delige Folkeformering aabner Grundeierne og Ager-
dyrkerne blidere Udsigter i Fremtiden. Vel har
man sagt, at da ethvert Menneske, der befatter
sig med Agerdyrkningen, kan frembringe mere end

han fortærer, saa følger deraf, at Produktionen tiltager, jo flere Agerdyrkere der bliver, at Produktionernes Pris altsaa ikke der kan blive høiere, hvor ei en Deel Mennesker faaer anden Besciæftigelse. Men naar Jordens Cultur, ved mere Arbeide, stiger, saa maa ogsaa dens Værd forøges, og naar den ufrugtbare Jord bliver dyrket, saa maa den frugtbare, i Forhold til sin Frugtbarhed, svare høiere Rente. Arbeidet bliver derved bedre Kiøb, og bliver det saa godt Kiøb, at Arbeideren ikke mere kan leve deraf, saa søger og finder altid en Deel Mennesker anden Besciæftigelse. Til de Egne, hvor Arbeidskraften er saa overflødig, at den ikke mere kan benyttes i Agerdyrkningen, ville altid Speculanter og Capitalister ty, og paa nyttig Maade sætte den i Virksomhed. Men hertil maa det først komme i Egne, hvor hidtil ingen Industrie har hersket, just fordi det var Menneskene for let, at ernære sig ved Agerdyrkningen, og paa kunstig Maade at ville fremtvinge Industrien, bliver uden Virkning.

Det kan ei nægtes, at Productionen siden dette Aarhundredes Begyndelse er tiltagen. Salmindelighed er den sandsynligviis stegen en Femtedeel, og jeg kan nævne Egne, som jeg fra den Tid har kiendt, hvor den er fordoblet. Derimod kan man ikke sige, at den er afgjort ilet forud for

Befolkningen og Forbrugen, naar et halvt Misvæxtaar, som det 1822, kan opsluge de Forraad, som fleer rige Aar havde frembragt. Vilde vi end altsaa ikke nægte den al Indflydelse paa de lave Priser, saa tør vi dog vist ikke tælle den blandt disses Hovedaarsager. Havde Landmanden ikke havt saa stor Pengetrang, saa var Rugen efter hiin Høst stegen til 3 Rdlr. og Havren til 2 Rdlr. pr. Scheffel, og Rugen var da i 1823 ei falden under det Halve deraf. At de nærværende lave Priser selv, naar de staae under Produktions- og Omkostningerne, ville foraarsage en Formindskelse af Produktionen, have Mange nægtet; thi de engang i heldigere Tider gjorde Forbedringer ere vedholdende, og deres Virkning viser sig ofte stærkere i Fremtiden end i Begyndelsen; desuden nødes Landmanden til desmere at anstrænge sig for at benytte den, for, jo mindre Sæden giælder, at frembringe mere. — Sandt er det, at Landmanden ikke, saa hurtig som Fabrikanten, kan indskrænke sin Produktion, naar den ei længere svarer Regning; men i Tidens Længde skeer det saameget mere, og naar dette engang er blevet Tilfældet, kan den høiere Drift eller dens Virkning ikke saa hurtig gienbringes. Næsten alle landoeconomiske Forbedringer ere af den Slags, at naar de ei vedligeholdes, gaae de igien tilbage, og om end deres Vedligeholdelse ei fordrer saa stor Capital, som deres første Frembringelse, saa gjøre de dog stedse en

større Driftscapital nødvendig, end den der behøvedes, førend de iværksattes. Fattes denne, eller udbrages den — hvortil man i disse Tider saa ofte nødes — saa bliver Tilstanden flettere, end den før var. For de nærmeste Afgrøder er det vel tilstrækkeligt at pløie og saae, og hertil er endnu nødtørftig Kraft. Men Dvæget, der holdes for sin Nytte og Giødning, er kiendelig aftaget. Førrige Aar fattedes Foder og Halm; iaar har man Overflod af den sidste, og Mange, som skulle kjøbe Brændsel, opbrænder den for at spare Pengene. Den kunstige Foderavl, der stedse mere udbredte sig, er i kiendelig Standsning, hvilket allerede kan sees deraf, at Kløverfrøet, uagtet det i flere Aar er mislykket, finder liden Affætning. De smaae Brændevinsbrænderier, der ved mange Aalsbrug vare Giødningens Hovedkilde, staae stille. — Afgiort er det nok, at Sædafgrøderne fortære Jordens Kraft, i Forhold til deres Størrelse, og kun det Forhold, hvori dette skeer, er endnu problematisk. Jo mere Mennesket ved sit Arbeide, og Naturen ved heldigt Veirligt forstærker den, desto større bliver Agerens Svækkelse, naar den ei forholdsmaessig erholder nyt Stof. Et Aalsbrug, hvis Giødningkraft man engang lader formindskes, bliver ved at synke, indtil det kommer til et, i Forhold til dets Jordsmon lavt varigt Standpunkt, hvorfra det ikke atter kan hæves, uden ved Udlæg og Dpofrelser. Hvor dybt

synke ei de Godser, der længe ere sequestrerede, hvilke man for det første afnøder de Afgrøder, som de kunne yde, uden at tænke paa varig Erstatning derfor. Mergelens velgjørende Virkning, især paa Kobbeltbrugets ved Grønsværens Forraadnelse berigede Agre, ophører i de Avlsbrug, der ikke kunne benytte den til stærkere Gienfrembringelse af Giødning, og saadanne ere mange. Er end de energiske og tænkende Landmænds Tal forøget, og drages end vor Opmærksomhed hyppig til Godser, der have hævet sig saameget over deres forrige Standpunkt, at det forekommer dem, der ei før har kiendt dem, utroligt, saa synes det dog, at det større Antal Godser er i en saa dalende Tilstand, at vi, ved en forøget Folkemængde, ikke have varig Overflødigbed af Produkter at befrygte.

Erfaring lærer, at naar Priserne have Tendens til at dale, saadant da, uden gyldig Grund, varer en Tidlang. De fleste Mennesker slutte og handle blot analog med de nærmeste Tilfælde, og derved trykkes Prisen stedse lavere og lavere, ligesom modsat stigende Priser stedse gaae mere og mere iveiret ved den tit uden Grund vakte høiere og forøgede Søgning. Da hiin Tendens uimodsigelig nu er forhaanden, maae vi for det første belave os paa endnu dybere Falden. Men i den moralske som physiske Verden hersker dog en uaf-

Iabelig Stræben efter Egevægt, og møder denne end en Tidlang Hindringer, saa indtræffer dog stedsse noget, ofte ganske usorudseet, hvorved hiin Bestræbelse bliver frie.

Kunne vi da, kunne vore Regieringer, hvis Hielp man saa ivrigen paakalder, ikke udrette noget herimod? — Neppe er nogensinde Landmændenes Nød med mere Interesse og Grundighed bleven afveiet, end nylig i det engelske Parlament (hvilket vore Tidender vist nok som ubetydeligt have forbigaaet, og i dets Sted fortalt os Mordhistorier) og aldrig var, ved den ogsaa der herskende Interesse for Grundeiendommen, Tilbøieligheden til at hielp større. Men hvad var Resultatet af Committeeens skarpsindige Undersøgelse? — At der var ingen Hielp muelig! at det fremmede Korns Udelukkelse ei havde hiulpet Ugerdyrkningen, derimod skadet Manufacturerne og Handelen; at ikke destomindre en væsentlig Forandring var, i dette Dieblik da Sæden giælder saa lidet paa Fastlandet, farlig. — Havde man ikke saa ganske forstyrret denne Handel, saa havde Prisen i Engeland, saavel som paa Fastlandet, blevet høiere; men nu var Skaden engang giort.

Og til andet, end at fra Regieringens Side ei kan hielpes, vilde en grundig og anstuen Undersøgelse hos os, neppe lede.

En Forfatter har tilraadt Gienindsførelsen af Magazinerings-Systemet, hvorved i Tider, da

Sæden stod lav, kjøbtes, og naar den stod høit, folgtes, efter at Militairet havde faaet hvad det behøvede. Jeg kan ikke afgjøre om dette System, hvilket især i Stedrik den Stores Tid saa omhyggelig fulgtes, var den preussiske Stat gavnligt; men Agerdyrkningen var det skadeligt. I Aaringer hvor Sæden var godt Kjøb, stod den i de preussiske Stater ei høiere end i Udlandet; men derimod i de Aar naar den var andensteds dyr, lavere der. De høie Priser paa Verdens Torv, især Hvedens, kunde den Landmand, der nær ved Floder, Havne eller Grændsen ei betiente sig af Underfløb, ikke benytte sig af, og man hørte kun Klager over at man var trykket. Thi uden Spærring og Udsørselens Banskelliggjørelse ved stigende Priser, kan Magazinerings-Systemet ei bestaae; thi ellers komme jo ikke Forraadene til Nytte for Undersaatterne, der befrygte Mangel, men Udlandet og Mellemandlerne til Bedste. De lave Priser forhøies ikke ved Indkjøbene, thi det er hver Administrations Maal, at spare det mest muelige paa andres Bekostning, for saaledes at erholde de Foresattes Bifald og dække andet Deficit. Den kan og bør ikke høre sig til høiere Statsanskuelser, og man kan ei heller forskrive den saadanne. Sæden kjøbes af den Mindstfordrende, og da Trængselen for at skaffe sig sikker Udsætning i saadanne Tider, altid pleier at være stor, saa nedtrykkes den giængse Priis,

snarere end hæves. Dgsaa sælger man for la-
 vere Priis, naar man kan affætte 50 end 5 Tdr.
 Ere de offentlige Magaziner engang fyldte, saa
 iler Publicum ikke mere med Indkiøb; man nøies
 med det man daglig behøver, thi der ligger jo
 Forraad, om den skulde behøves, og paa Spe-
 kulation kan ingen Tanke være. Vilde man be-
 stemme Indkiøbsprisen høiere end den da giængse,
 for derved at hæve Sædprisen, saa maatte man
 gjøre mindre Indkiøb. Herved vilde Trængse-
 len blive saa uhyre, at man maatte sætte dob-
 belte Bagter for Bureau-Dørene, og da blev kun
 gode Benner — Speculanter og Dpfkøbere —
 indladte, saa at den ærlige Landmand fik intet
 deraf.

De forhenværende Magazin = Omkostninger
 vare meget store, og Statens Tab derved betyde-
 lig, da, al Forsigtighed uagtet, store Qvantite-
 ters Fordærvelse ei kunde hindres. Da den store
 Capital den Gang kunde tages af Skatkammeret,
 hvor den laae unyttet, saa behøvede man ikke
 engang at beregne Renten, som nu maatte blive
 Tilfældet. — Jeg tilstaaer derfor, at jeg havde
 stemt med Majoriteten af de württembergiske Re-
 presentanter, der afgjorde at Magaziner ei bleve
 anlagte, og det uagtet, at i den større Deel af
 denne Stat, Omværlingen af Dverflod og Man-
 gel, formedelst dens store Befolkning, er meget
 hyppigere, end hos os i det nordostlige Tydskland.

Det eneste jeg vidste at foreslaae, hvorved Staten kunde hjælpe Landmanden i sin Trængsel, var: at den tilstod solide Godseiere Laan, paa Sædforraad. Controllen synes vel noget vanskelig, naar Laaneren — hvilket stedse var ønskeligt — beholdt fri Raadighed over Pantet. Men ham maatte paalægges, naar han havde solgt f. Ex. 10 Procent deraf, uopfordret at afdrage forholdsmæssig af Laanet, og i modsat Fald at lide haard og uafvendelig Straf. Maatte end Staten til dette Diemed gjøre Laan, saa havde dette intet at betyde, fordi dets virkelige Værd laae der, og Statsgælden ikke derved forsøgedes. Maaskee dette endog kunde bestrides ved bestandig realisable Papirpenge med en Realisations-Fonds lavere Renter, hvilket jeg dog maae overlade dem at bestemme, som kunne bestemme, om i vor Circulation allerede er saamange Papirpenge, som den kan taale. (Af Indleveringen til Realisation kan dette ene kiendes). Ved de i Credit-Foreningen værende Godser, maatte Controllen, som i det Hele Fondenes Anvendelse, overdrages Landsdirectionen, for at Indretningen ei heller med denne skulde komme i Collision, men tvertimod, Laanenes Renter saameget viskere komme ind.

Disse Forraad vare det hensigtsmæssigste Middel til at forebygge en temporair Overflodighed paa Torvene, og de sikreste og mindst kostbare Ma-

gaziner i Trang og Dyrtid, til hvilken de gienbragte Capitalerne med stor Gevinst. Sædoplag, der ved tilbørlig Forsigtighed vare beskyttede mod Fordærv, ere endnu aldrig blevne ubenyttede. Den Tid har altid indfundet sig, da man har med Fordeel kunnet sælge dem. Men vore Magazin-Bygninger til langvarigere Bevaring, sælgelig af større Mæsser, ere for kostbare. Et gientaget Forsøg med de høie, lufttætte Giemmesteder, var da vist nu Umagen værd. Hr. Terneaux har ved Paris, som man siger med heldigt Udfald, ladet Forsøget gientages; ogsaa tale alle Grunde, alle ældre Erfaringer derfor. Beskrivelse af en saadan, ei kostbar Indretning, i det Smaa, findes i Møgliner Annaler XI Bind S. 26. Skulde ingen Statsøvrighed finde sig foranlediget til at gjøre et Forsøg efter denne, eller maaskee en anden Indretning? Private vove det ei først, endskjøndt Utlægget neppe kan være kostbart. Saadanne Bevaringssteder (Binger) vilde ogsaa meget lette Controllen med pantsatte Kornvarer.

Hvad den Enkelte frem for alt har at gjøre i denne Tid, viser sig af sig selv. Han maa undvige enhver Udgift, der ikke er afgjort fordeelsagtig for ham.

Især bør han bestræbe sig for at faae Arbeidslønnen nedsat, og igiæn i Forhold til Levnets-

midlerne og de raa Produkter. Naar en Forfatter siger, at vor Tids Tryk især hviler paa Arbeidet, saa maa dette vel ikke forstaaes saaledes, som om den egentlige Arbejder leed. Det har i det mindste ei hidtil været Tilfældet; thi han har staaet sig særdeles vel, da alle hans Fornødenheders Pris er saa lav. Men paa den til Arbeidets Bedrøvelighed fornødne Capital, paa Entreprenørerne, næst Grundeierne, har den tynget mest. Lønnens Nedsættelse, ei blot for Arbeidsfolkene og Daglønnerne, men endnu mere for Haandværkerne, som Landmanden behøver, er yderst nødvendig. Men dette kan ikke opnaaes uden ved de forenede Bestræbelser af en Egnens Landmænd, der indsee, at det er paa Tiden, at Arbeidsprisen forhøielse, som i Tider, hvori Pengene vare overflødige, tilstodes, nu maa nedsættes.

Neppes noget er falskere, end den Grundsætning, ved fremtvungen Forsøgelse af Sædproduktionen, at ville bøde paa de lave Priser. Mig synes tværtimod Indskrænkning, i det mindste af Udsæden, aldrig at have været hensigtsmæssigere end nu. Enhver Ager, af hvilken man ikke med god Grund kan haabe at erholde et Produkt, der kan dække Arbeidet og Landafgiften, bør blive liggende og tiene til bedre Næring for Dvæget, hvis Produkt rimeligviis tidligere end Sæden vil giennærme sig et billigt Standpunkt. Paa denne Maade bevarer man Agerens Kraft til Tider, hvor

den forbeelagtigere kan benyttes. Det forstaaer sig, at jeg taler kun til Landmænd, der endnu kunne spare; sand Forarming og Avlsbrugets Forringelse kiendes først derpaa, at Besætningen forringes.

Herpaa grunder sig min Forventning, at de dyriske Produkter først ville stige. God Uld giver endnu størst Fordeel og vil fremdeles gøre det, fordi Fabrikatet deraf breder sig over alle Verdensdele. Faareavlen, der blandt formuende Landmænd derfor udvides i saa mange Egne, maa have Formindskelse af Nvægavlen til Følge.

Til nærværende Tidspunkts lykkelige Begivenheder hører uden tvivl, at Linned-Manufakturerne ere, ved Søgning fra Lande uden for Europa, komne i stærk Drift; thi derved vil ei blot Høravlen blive mere lønnende, men endog visse Egnes stærke Befolkning blive istand til at nære sig af andet, end blot Kartofler.
